

УДК 378:[811.111+159.9].016

DOI 10.32755/sjeducation.2022.01.131

ОСОБЛИВОСТІ ЗМІСТУ ДИСЦИПЛІНИ «ІНОЗЕМНА МОВА ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ» ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДРУГОГО РІВНЯ ОСВІТИ (НА ПРИКЛАДІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПСИХОЛОГІЯ»)

Набок Анна Іванівна, кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов,
*Академія Державної пенітенціарної служби
(14000, Україна, м. Чернігів, вул. Гонча, 34,
e-mail: anna.nabok07@gmail.com)
ORCID: 0000-0002-3696-9505*

Борисенко Ірина Василівна, кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри іноземних мов,
*Академія Державної пенітенціарної служби
(14000, Україна, м. Чернігів, вул. Гонча, 34,
e-mail: borisenko-irina@ukr.net)
ORCID ID 0000-0002-1191-3126*

Нещодавні соціологічні дослідження доводять пряму залежність економічного розвитку європейських країн від рівня оволодіння англійською як мовою міжнародного спілкування. З огляду на це, зростає необхідність нарощування англійськомовного потенціалу в закладах вищої освіти загалом та на магістерському рівні зокрема для уможливлення різнобічного розвитку кожного громадянина.

Релевантність вивчення англійської для розширення освітніх і професійних горизонтів та можливостей спонукає до розробки державних ініціатив, метою яких є забезпечення ринку праці конкурентноспроможними випускниками; інтеграція освітнього та академічного сегментів до міжнародної та європейської спільнот; підтримка більш поглибленого й систематизованого вивчення іноземної мови, англійської зокрема, як пріоритетної галузі державної політики.

Основою для впровадження специфічних рекомендацій та конкретних кроків у царині розвитку англійської мови слугує відповідна візія як передбачуваний освітній результат до 2025 року. Згідно з прогнозами наслідками введення послідовних кроків мають стати підвищення рівня володіння мовою студентами й викладачами, більша увага і краща репутація англійської завдяки методам викладання високої якості, вільному доступу до освітніх ресурсів, підтримці фахового зростання академічного персоналу та релевантний зміст дисциплін, що викладають. Останній з перерахованих кроків викликає особливу зацікавленість розробників навчальних курсів «Іноземна мова професійного спрямування» для другого рівня вищої освіти, позаяк ступінь магістра здобувають за освітньо-науковою та освітньо-професійною програмами. Саме освітньо-професійна програма як система потрібних компонентів у рамках обраної спеціальності визначає очікувані компетентності, якими має оволо-

діти здобувач, зумовлюючи особливості змісту навчальної дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування».

Ключові слова: другий рівень освіти, «Іноземна мова професійного спрямування», психологи, міждисциплінарний підхід, компетентнісний підхід, знання, вміння, навички.

CONTENT PECULIARITIES OF THE ACADEMIC DISCIPLINE “FOREIGN LANGUAGE FOR PROFESSIONAL PURPOSES” (ON THE BASIS OF MA SPECIALITY “PSYCHOLOGY”)

Nabok Anna, PhD in Philology, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Foreign Languages,
Academy of the State Penitentiary Service
(34 Honcha Street, Chernihiv, 14000, Ukraine,
e-mail: anna.nabok07@gmail.com)

ORCID: 0000-0002-3696-9505

Borysenko Iryna, PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Head of Foreign Languages Chair,
Academy of the State Penitentiary Service
(34 Honcha Street, Chernihiv, 14000, Ukraine,
e-mail: borisenko-irina@ukr.net)

ORCID ID 0000-0002-1191-3126

Recent sociological surveys reflect direct dependence of economic growth in European countries on the level of their citizens' skills of English as the Language of International Communication. Taking this fact into consideration there is an increasing need for capacity building in the sphere of the English language in the learning process of higher educational establishments in general and on the MA level in particular, which will enable all-round growth of every citizen.

The relevance of learning English to broaden educational and professional horizons and capacities encourages Ukraine to develop state initiatives aimed at providing labour market with competitive graduates; to promote integration of educational and academic components into international and European communities; to support in-depth and systematic English language learning as a high-priority state policy area.

A state educational vision as a predictable result in the sphere of developing English language learning strategy by 2025 is considered the basis for implementing specific recommendations and steps. According to recent projections a concessive adoption of the strategy will likely result in the increase of the English language skills among students and teachers, more attention to and better reputation of English due to high quality

methods, free access to educational resources, professional growth of the academic personnel, relevant content of the disciplines taught. The last of the listed actions is of great interest to the developers of the Master courses "Foreign Language for Specific Purposes". It stems from the fact that Master's Degree is obtained according to the academic and professional components of educational programmes. Specifically professional components as a system of essential constituents within the scope of a chosen profession define the anticipated competences an individual must acquire, which results in the content peculiarities of the academic discipline "Foreign Language for Specific Purposes".

Key words: *the second educational level, "Foreign Language for Specific Purposes", psychologists, interdisciplinary approach, competence approach, knowledge, competences, skills.*

Постановка проблеми. Вимоги до професійної підготовки майбутніх кваліфікованих спеціалістів-психологів потребують від них опанування іноземної мови нарівні з іншими предметами профільного спрямування. Насамперед виконання вказаного завдання передбачає спрямованість дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування» на поглиблене вивчення англomовного матеріалу в межах спеціальності «Психологія» в аспекті майбутньої професійної діяльності. При цьому проходження запропонованого курсу допомагає оволодіти теоретичною інформацією та практичними навичками, потрібними для того, щоб бути активним учасником міжкультурної комунікації, яка на тлі сучасних активних глобалізаційних процесів набуває все більшої ваги [4].

Однією з важливих засад міжкультурної комунікації як науки, сфокусованої на спілкуванні (вербальному й невербальному) людей з різних лінгвокультурних і національних утворень [1; 4], є інтердисциплінарність або ж міждисциплінарність, що виявляється у взаємодії між науками, дисциплінами задля оптимізації змісту навчання [3], інтеграції теорії у практику під час виконання конкретних професійних завдань [2; 5; 6].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Направленість викладання освітніх дисциплін загалом та дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування» зокрема на допомогу в інтеграції здобувачів до міжнародної спільноти профільно орієнтованих фахівців відображена в дослідницьких роботах вітчизняних методистів у ракурсі формування універсальних компетенцій

(Корякін О. О.) [3], комунікативної компетенції студентів (Цимбал І. В.) [6] та як один із засобів подолання труднощів іншомовної підготовки (Щеголева Т. Л.) [1; 7].

Мета статті полягає у представленні міждисциплінарних особливостей змісту курсу «Іноземна мова професійного спрямування» для підготовки фахівців другого рівня освіти зі спеціальності «Психологія», складеного з опорою на формування й удосконалення подальшого саморозвитку й фахової конкурентоспроможності.

Виклад основного матеріалу. Прагнення до поглиблення зв'язків дисципліни з профільними предметами вилилось у формування відповідних вимог. Вони передбачають вміння студента функціонувати в інформаційних іншомовних потоках задля пошуку потрібного англомовного матеріалу, засвоєння фахового термінологічного мінімуму в межах його впізнавання, контекстуалізації та самостійного вживання. Відповідно для активації навичок англомовної комунікації відбувається введення здобувачів у ситуації, максимально наближені до реальних умов майбутньої професійної діяльності, у коло проблем практикуючого англомовного психолога, знайомство з реальним змістом та обсягом його роботи.

Міждисциплінарний характер курсу тісно пов'язує його з профільними предметами, а саме з такими галузями: «Психологія впливу», «Психологія організацій», «Пенітенціарна психологія» та ін. Зосередженість на міжпредметних зв'язках, які утворюють систему взаємодії між знаннями, уміннями та навичками, уможливує реалізацію освітньої, розвивальної та виховної функцій навчання задля інтеграції отриманої інформації. Отже, навчальний курс розрахований на здобувачів та студентів магістерської програми і передбачає систематизацію попередньо отриманих знань та мовленнєвих умінь разом з більш поглибленим опрацюванням різнобічних аспектів іншомовного мовленнєвого функціонування спеціаліста-психолога.

Заняття курсу «Іноземна мова професійного спрямування» направлені на оволодіння здобувачами загальними компетентностями, пов'язаними зі здатністю формувати системний науковий світогляд, ініціювати, реалізувати та презентувати дослідницькі проекти. Методично обумовленим є планомірне вдосконалення мовних і мовленнєвих компетенцій на фонетич-

ному, морфологічному, семантичному, синтаксичному й текстовому рівнях. Програма передбачає ознайомлення із засадними складовими загальноприйнятої ділової документації, складання резюме та роботу з бізнес-листами. Новим у розробці курсу є використання на практичних заняттях автентичних матеріалів європейських та світових асоціацій психологів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі повинні *знати*: функціональні властивості мови, мовлення; основні лексико-граматичні та семантичні категорії; особливості ділового мовлення спеціаліста психологічного спрямування та формування мовленнєвих умінь і навичок; засадні складові загальноприйнятої ділової документації; *вміти*: орієнтуватися в основних властивостях функціонування іноземної мови; розрізняти основні лексичні (частини мови, сполучуваність, синоніми, антоніми, омоніми, слова іншомовного походження, нейтральна лексика, лексика писемного/усного мовлення, ділового спрямування, професіоналізми) та граматичні категорії (видо-часові форми дієслів, артиклі, незлічувані форми іменників, ступені порівняння прикметників, словотвір, граматики тексту); застосовувати свої знання з англійської мови у ситуаціях усного та письмового професійного спілкування, користуючись професійно орієнтованими англійськими джерелами; володіти термінологією, розпізнавати лексико-граматичні та стилістичні особливості фахового мовлення; здійснювати узагальнювальне та вивчальне читання спеціалізованої автентичної літератури з подальшим перекладом, стисло викладати зміст прочитаного; викладати власну думку щодо запропонованої теми чи проблемного питання, викладеного в автентичних текстах професійного спрямування; ініціювати, реалізувати, брати участь і презентувати дослідницько-інноваційні проекти/курси іноземною мовою, використовуючи новітні технології; поповнювати знання з психології, послуговуючись автентичними матеріалами європейських та світових асоціацій психологів.

Мета дисципліни реалізується шляхом досягнення таких цілей: *практичної*, направленої на забезпечення ефективного спілкування слухачів в академічному та професійному середовищі; *освітньої* задля формування у слухачів і студентів загальної компетенції до вміння вчитися й продовжувати самоосвіту та

саморозвиток після отримання диплома про вищу освіту; *пізнавальної*, покликаної залучати слухачів і студентів до таких академічних видів діяльності, які розвивають увесь спектр їхніх пізнавальних здібностей; *розвивальної* як формування особистісної системи цінностей та ідеалів слухачів і студентів; їх позитивного ставлення та мотивацію до вивчення англійської мови; *соціальної та соціокультурної* мети.

До основних завдань дисципліни зараховуємо: ознайомлення слухачів і студентів з базовими положеннями, які складають основу сучасної комунікації у сфері психології; формування у слухачів і студентів основних практичних мовленнєвих навичок, навичок ділового спілкування.

Відповідно до програми курсу в результаті вивчення навчальної дисципліни слухачі та студенти повинні засвоїти визначений обсяг термінів і словосполучень основних галузей психології; особливості й відмінності іноземних та вітчизняної психологічних підходів і практик; основні види й жанри усного та письмового ділового спілкування. Очікується, що здобувачі вмітимуть використовувати визначений обсяг термінологічних одиниць і словосполучень відповідних галузей психології; давати визначення різноманітним поняттям і галузям психології; опрацьовувати іншомовні інформаційні матеріали з фаху.

Тісна пов'язаність навчальної дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування» з циклом дисциплін професійної та практичної підготовки фахівців за спеціальністю «Психологія» чітко маніфестується у змісті навчання. Він складається з роботи над фаховими текстами англійською мовою на рівнях мовної одиниці, словосполучення, речення, тексту; виконання письмових, усних перекладів, написання резюме та ділових листів, у сфері психології; виконання вправ за методом кейсів. Навчальний матеріал має оригінальний неадаптований характер. Невід'ємною частиною змісту навчання є спільна проєктна робота, яка має на меті пошук, аналіз, синтез, узагальнення, специфікацію та презентацію опрацьованого англійськомовного матеріалу. Така практична націленість обумовлює розвиток здобувачами практичних навичок володіння англійською мовою за фахом.

Три розділи курсу логічно продовжують один одного, враховуючи пенітенціарний ракурс дисципліни: «Психологія як теорія

та практика. Загальні положення», «Поліаспектність психологічної допомоги», «Пробація й запобігання злочинності». Нижче представлено детальне тематичне наповнення курсу з диференціюванням граматичних тем та видів мовленнєвої діяльності.

Розділ I. Психологія як теорія та практика. Загальні положення.

Тема 1. Галузі психології. Основні поняття. Галузі психології. Загальна психологія. Вікова психологія. Педагогічна психологія. Соціальна психологія. Клінічна психологія. Психологія підприємства. Психологія особистості. Ключові поняття основних психологічних галузей. *Граматика.* Повторення: утворення часо-видових форм групи Simple та Continuous. *Письмо.* Створення глосарія професіоналізмів.

Тема 2. Центральні питання загальної психології. Історія психології. Визначні особистості. Мозок і нервова система. Гормони й поведінка. Пам'ять, сприйняття, свідомість. *Граматика.* Повторення часів групи Perfect. Граматичні особливості професійно орієнтованого мовлення.

Тема 3. Що таке психотерапія? Типи психотерапії. Результати психотерапії. Психотерапія та консультування в Європі й Америці. *Письмо. Говоріння.* Мовні поради для успішної професійної самопрезентації.

Тема 4. Основні терміни та ключові поняття пенітенціарної психології. Відчуженість. Види девіантної поведінки. ПТСР. Соціальна значущість. *Граматика.* Лексико-граматичні вправи.

Тема 5. Процес консультування. Етикет психолога. Основна мета консультуючого психолога. Організація простору й часу. Моделі проведення консультацій. *Граматика.* Стилiстичні особливості лексики професійного спрямування. Професійні кліше.

Тема 6. Життя судового психолога. Роль судового психолога в кримінальному правосудді. Обов'язки судового психолога. Судова психіатрія. *Вивчальне читання тексту.* Формулювання теми й мети публіцистичного тексту. Резюмування. Обговорення кейсів.

Тема 7. Language Focus. (Мовний фокус). Тест.

Розділ II. Поліаспектність психологічної допомоги.

Тема 8. Девіантна та кримінальна поведінка. Девіантна поведінка в суспільстві. Групи ризику. Профілактика скоєння

злочинів. *Письмо*. Короткий офіційний лист. *Грамматика*. Умовні речення (0, I тип).

Тема 9. Емоційний інтелект. Способи його формування. Визначення емоційного інтелекту. Методики діагностування рівня EQ. Складники емоційного інтелекту. Вправи для його формування. *Грамматика*. Умовні речення (II, III тип). Конструкція з wish, if only, wish... would/could. *Письмо*. Робота над текстовою інформацією. Резюмування.

Тема 10. Дослідження ментальних і тілесних зв'язків. Фактори й переваги ментального здоров'я. Емоції та стрес. Підвищення якості життя. *Письмо*. Структура бізнес-листа.

Тема 11. Консультування. Психологічне дистанціювання. Відкладене задоволення. Самодисципліна. Маршмеллоу тест. *Грамматика*. Дієприкметник теперішнього часу. Дієприкметник минулого часу. Утворення та вживання. *Говоріння*. *Письмо*. Обговорення кейсів. Написання бізнес-листа.

Тема 12. Мовний фокус. Контроль знань, умінь та навичок з тем за розділами.

Розділ III. Пробація й запобігання злочинності.

Тема 13. Ювенальна злочинність: психологічні причини. Неблагополучні сім'ї. Домашнє насилля. Булінг. Підліткові банди. *Аналіз тексту*. Робота з публіцистичним текстом фахового спрямування.

Тема 14. Пробація. Типи пробації. Пробація як професія. Види надання психологічної допомоги співробітникам та особам під наглядом. *Аналіз тексту*: когезія та когерентність. Слова-конектори. Складання плану у формі запитань. Переказ тексту за планом.

Тема 15. Психологічні аспекти рецидивізму та реабілітації. Специфіка консультування та надання психологічної допомоги в установах пробації. *Грамматика*: структурування презентації.

Тема 16. Основні проблеми запобігання злочинності. Первинне і вторинне запобігання злочинності. Роль соціальних інституцій та общини. *Грамматика*: повторення.

Тема 17. Працевлаштування. Професія психолога. Асоціації психологів: Європа та США. *Письмо*: аналіз побудови резюме. Написання резюме.

Тема 18. Англійська професійного спрямування. Різниця між побутовою та професійною сферами вживання англійської мови. Професіоналізми. *Аудіювання*. Відео з теми.

Тема 19. Практика англійської мови. Узагальнення вивченого матеріалу.

Тема 20. Закріплення вивченого. Монологічні висловлювання на запропоновані теми.

Тема 21. Мовний фокус. Підсумковий тест.

Залік наприкінці курсу є одночасно формою річного й підсумкового контролю, направлено на визначення рівня набутих знань та сформованих умінь і навичок. Досліджувана дисципліна належить до ряду практичних, що передбачає першочергову перевірку оволодіння способами використання мови в різних видах мовленнєвої діяльності. Відповідно до компонентів заліку вносимо питання, сформульовані в безпосередній близькості до професійних комунікативних ситуацій, а також автентичні релевантні тексти психологічного спрямування, спонукаючи здобувачів до одночасної демонстрації лексико-граматичних навичок, навичок читання, перекладу, підготовленого та непідготовленого мовлення. На залік виносяться питання й тексти, тісно пов'язані з тематикою практичних занять.

Висновки. Отже, викладені в тематичному наповненні особливості змісту навчального курсу «Іноземна мова професійного спрямування» відображають необхідність і забезпечують подальше занурення здобувачів у фахову сферу та підтверджують міждисциплінарний характер вивчення англійської, покликаний розширити сферу її вживання для уможливлення ефективного функціонування майбутніх спеціалістів.

Список використаних джерел

1. Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів. Київ: «Ленвіт», 2013. 590 с.
2. Галіцан О. А., Койчева Т. І., Осипова Т. Ю. Професійна підготовка магістрів гуманітарного профілю: компетентнісний підхід. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 30. Т. 1. С. 24–27.
3. Корякін О. О. Педагогічні умови розвитку конструктивного лідерства майбутніх магістрів гуманітарного профілю у процесі профе-

сійної підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2018. 20 с. URL: <http://repository.sspu.sumy.ua/handle/123456789/5584> (дата звернення: 25.04.2022).

4. Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація: навч. посібник. Київ: «Академія», 2012. 288 с.

5. Радченко К. А. Міждисциплінарний підхід як умова формування професійної компетентності майбутніх військових юристів. *Наукові записки кафедри педагогіки*. 2018. Вип. 42. С. 145–153.

6. Цимбал І. В. Когнітивні утруднення у процесі читання іншомовних наукових текстів та шляхи їх подолання. *Вісник НТУУ – КПІ. Філософія. Психологія. Педагогіка*. 2012. Вип. 3. С. 86–90.

7. Щеголева Т. Л. Педагогічні шляхи подолання труднощів іншомовної підготовки курсантів військових закладів вищої освіти в педагогічній теорії і практиці. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 30. Т. 1. С. 174–178.

References

1. Bihych, O. B., Borysko, N. F., and Boretska, H. E. (2013), Teaching methodology of foreign languages and cultures: theory and practice, Kyiv.

2. Halitsan, O. A., Koicheva, T. I., and Osypova, T. Yu. (2020), “Professional training of Masters of Arts: a competence approach”, *Innovative Pedagogy*, Issue 30 (1), pp. 24–27.

3. Koriakin, O. O. (2018), Pedagogical Conditions of Development of Constructive Leadership of the Future Masters of the Humanitarian Profile in the Process of Professional Training, Sumy, available at: <http://repository.sspu.sumy.ua/handle/123456789/5584> (accessed 25 April 2022).

4. Manakin, V. M. (2012), Language and cross-cultural communication, Academy, Kyiv.

5. Radchenko, K. A. (2018), “Interdisciplinary approach as a condition of forming professional competence of future military lawyers”, *Scientific notes of the pedagogical department*, Issue 42, pp. 45–153.

6. Tsymbal, I. V. (2012), “Cognitive difficulties while reading foreign scientific texts and ways to combat them”, *NTUU Herald - KPI. Philosophy. Psychology. Pedagogy*. Issue 3, pp. 86–90.

7. Shecholieva, T. L. (2020), “Pedagogical ways to combat difficulties in foreign language training of military cadets concerning pedagogical theory and practice”, *Innovative Pedagogy*, Issue 30 (1), pp. 174–178.